Vesa Puttonen

Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Eduskunnan Talousvaliokunnalle 3.12.2020

Lakiesityksessä todetaan, että ”*Korkokattosääntelyn tarkoituksena on helpottaa koronavirustilanteen johdosta taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuluttajien asemaa sekä vähentää velkaongelmia*”. Todettakoon, että syksyllä 2019 asetetun 20 prosentin korkokaton tai kesällä 2020 asetetun 10 prosentin korkokaton vaikutuksista eli ole tehty mitään kattavaa analyysia. Hallituksen lakiesityksessä todetaan, että ”*Poikkeussääntelyn voimassaoloajalta ei sen lyhyen keston vuoksi ole ollut mahdollista koota systemaattista ja tutkimuksellista arviointia sääntelyn vaikutuksista*”. Ei siis tiedetä, onko aikaisemmilla korkokatoilla pystytty helpottamaan taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuluttajien asemaa tai vähennetty velkaongelmia.

Nyt esillä olevan lainvalmistelun lähtökohdaksi on otettu ”*käsitys*, jonka mukaan sekä poikkeussääntelyn keskeiset tavoitteet että ainakin osa siihen kritiikissä liitetyistä markkinoiden toimivuutta haittaavista vaikutuksista ovat toteutuneet.”

Lakiesityksessä todetaan, että ”*eräiltä pikaluottoyrityksiltä, luotonvälittäjiltä ja Suomen Asiakastieto Oy:ltä saatujen tietojen mukaan tilapäinen hintasääntely on lisännyt hylättyjen lainahakemusten osuutta erityisesti pienituloisten kuluttajien ryhmässä, kun taas hyvätuloiset kuluttajat ovat saaneet luottoa aiempaa edullisemmin*”. Tällä perusteella voisi kuvitella, että vakuudettomien kulutusluottojen kanta olisi pienentynyt 10 prosentin korkokaton asettamisen jälkeen: osa kuluttajista on jäänyt markkinoiden ulkopuolelle ja osa on saanut luottoa aiempaa edullisemmin.

Vakuudettomia kulutusluottoja on kuitenkin nostettu suurin piirtein yhtä paljon kuin aikaisemminkin, mikä nähdään Suomen Pankin 10/2017-10/2020 tilastoista. Tässä tilastossa on Suomen Pankin seuraamat luottolaitokset ja vakuudettomien ja vakuudellisten kulutusluottojen ”uudet nostot”.

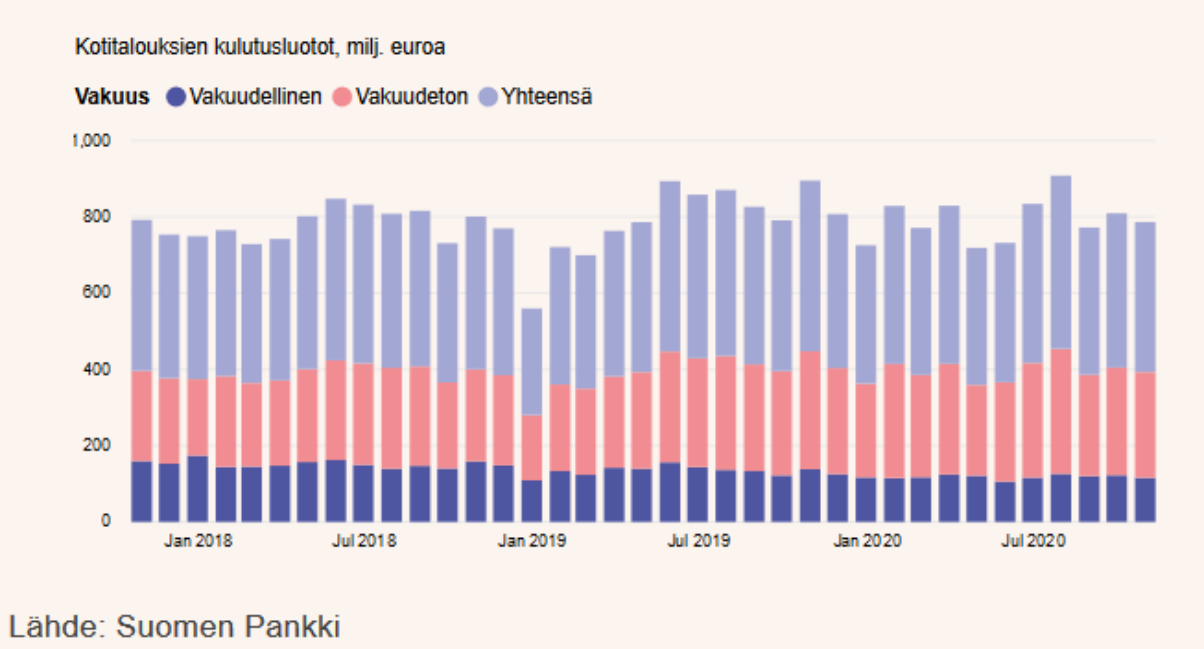

Seuraavassa kuviossa on esitetty vakuudettoman kulutusluottokannan kehitys Suomessa Q1 2019 – Q3 2020 suurimpien sellaisten toimijoiden osalta, jotka eivät ole Suomen Pankin seuraamia luottolaitoksia (luvut miljoonia euroja):

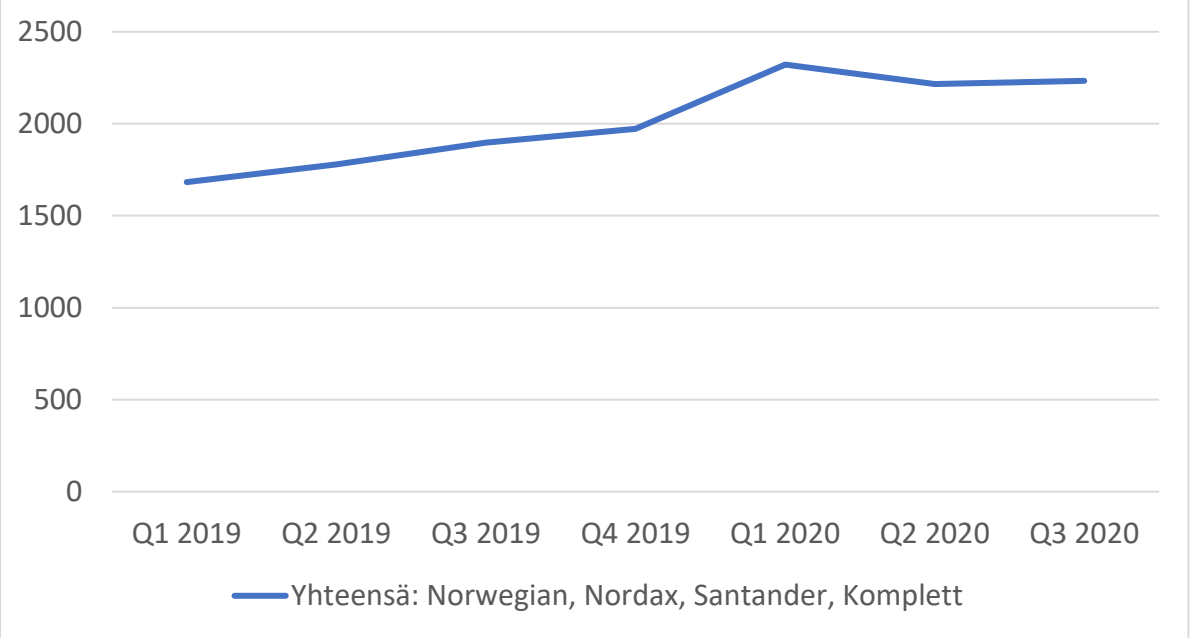

Lähde: Yritysten osavuosikatsaukset

Yritykset toteavat Suomen tilapäisen sääntelyn (korkokatto + markkinointikielto) vaikutuksista seuraavaa:

- Norwegian: Sääntely heikensi kulutusluototuksen kasvua odotetusti.
- Santander: Uusia luottoja myönnetään vähemmän välittäjäfirmojen/-sivustojen kautta. Kuitenkin pankin omissa myyntikanavissa vakuudettomien kulutusluottojen volyymit ovat pysyneet vakaina.
- Nordax: Sääntely vaikuttaa hieman uusien lainojen volyymeihin.
- Komplett: Ei juuri vaikutusta nykyisiin asiakkaisiin, mutta uusien asiakkaiden hankinta vähenee lyhyellä aikavälillä.

Santander on kasvanut merkittävästi Suomen markkinalla vakuudettomissa kulutusluotoissa, 33 prosenttia vuoden takaiseen nähden. Kasvua ollut kaikilla neljänneksillä viime vuosina, erityisesti Q4/2019. Nyt viimeisellä vuosineljänneksellä se on noussut kulutusluottojen volyymissa toiseksi suurimmaksi ohi Nordaxin.

Kulutusluottokanta kokonaisuutena on vuodesta 2019 jatkanut kasvuaan Suomeen rekisteröityjen luottolaitosten ja rajan yli lainaavien luottolaitosten ansiosta, joskin kasvuvauhti näyttää hidastuneen vuoden 2020 aikana.

Kuten lakiesityksen perusteluissa todetaan, useat Etelä-Suomen aluehallintoviraston rekisteröimät luotonantajayritykset ovat lopettaneet uusienluottojen myöntämisen. Pienten kotimaisten luotonantajien toiminta vaikeutui syksyllä 2019 asetetun 20 prosentin korkokaton johdosta, ja kesällä 2020 asetettu 10 prosentin korkokatto näyttää edelleen kiihdyttäneen tätä kehitystä.

Tämän tiedon perusteella ei voida päätellä, onko aikaisemmilla korkokatoilla pystytty helpottamaan taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuluttajien asemaa tai vähennetty velkaongelmia. Vakuudettomien kulutusluottomarkkinoiden koko on pysynyt suurin piirtein samankokoisena. Jos oletetaan osan asiakkaista jääneen markkinoiden ulkopuolelle, osa hyvän luottokelpoisuuden omaavista asiakkaista on ottanut entistä suurempia luottoja ja/tai markkinoille on tullut uusia hyvätuloisia asiakkaita.